

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

НОРМУВАННЯ ЗУБОШЛІФУВАЛЬНИХ РОБІТ

Мета заняття: Ознайомлення з методикою нормування шліфувальних робіт та набуття практичних навичок технічного нормування зубошліфувальних та шліцешліфувальних робіт .

Загальні положення

Розрахунок режимів різання при шліфуванні

Розрахунок режимів різання при шліфуванні починають з встановлення характеристик інструменту. Інструмент при шліфуванні різних конструкційних і інструментальних матеріалів вибирають із даних, наведених в довідниках [23, 25].

ОСНОВНІ ПАРАМЕТРИ РІЗАННЯ ПРИ ШЛІФУВАННІ:

– швидкість обертального або поступального руху заготовки – v_z , м/хв;

– глибина шліфування, яка визначається шаром металу, що знімається периферією або торцем круга в результаті поперечної подачі **на кожен хід або подвійний хід** при круглому чи плоскому шліфуванні S **та в результаті радіальної подачі S_p при врізному шліфуванні** – t , мм;

– поздовжня подача S – переміщення шліфувального круга в напрямку його осі в міліметрах **на один оберт заготовки при**

*круглому шліфуванні або в міліметрах на кожен хід столярів при
Таблиця 63
плоскому шліфуванні периферією круга;*

– швидкість круга – v_k .

Параметри різання при різних видах шліфування конструкційних та інструментальних сталей наведені в табл. 64.

Потужність. Ефективна потужність :

- *при шліфуванні периферією круга з поздовжньою подачею*

$$N \approx C v^r t^x s^y d^q, \text{ кВт};$$

- *при врізному шліфуванні периферією круга*

$$N \approx C v^r t^x s^y d^q b^z, \text{ кВт};$$

- *при шліфуванні торцем круга*

$$N \approx C v^r t^x b^z, \text{ кВт},$$

де b – ширина шліфування, рівна довжині ділянки заготовки, що шліфується при круглому врізному шліфуванні і поперечному розміру поверхні заготовки при шліфуванні торцем круга, мм;

d – діаметр шліфувального круга, мм.

Значення коефіцієнта C_N і показників степеня в формулах приведені в табл. 63.

**Значення коефіцієнта і показників степеня в
формулах для визначення потужності
різання при шліфуванні**

Таблиця 63

Шліфування	Оброблюваний матеріал	Шліфувальний круг		Коефіцієнт і показники степеня					
		Зернистість	Твердість	<i>CN</i>	<i>v</i>	<i>x</i>	<i>y</i>	<i>q</i>	<i>z</i>
Кругле зовнішнє: з поперечною подачею на подвійний хід, з поперечною подачею на кожен хід, врізання	СЗ	50 - 40	СМ1-СМ	1,3	0,75	0,85	0,70	-	-
		50	СМ2	2,2	0,5	0,5	0,55	-	-
		40	СМ1-С1	2,65	0,5	0,5	0,55	-	-
		50	СМ1	0,14	0,8	0,8		0,2	1,0
Кругле внутрішнє	СН	40	С1	0,27	0,5	0,4	0,4	0,3	-
	СЗ	50-40	СМ1-С1	0,36	0,35				
		25	СМ1	0,3	0,35				
	Ч	40	СМ1	0,81	0,55	1,0	0,7	0,3	
Кругле бесцентрове: на прохід врізне	СН	40 - 25	С1-СТ1	0,1	0,85	0,6	0,7	0,5	-
		25	СМ2	0,075					
	СЗ	40	СМ1-С1	0,28	0,6	0,6	0,5	0,5	-
		25	СМ1-С1	0,34					
	СЗН	40	СМ1-С1	0,07	0,65	0,65	-	0,5	1,0
	Плоске периферією круга на верстатах: з прямокутним столом, з круглим столом	СН	50	СМ2	0,52	1,0	0,8	0,8	-
С1 СТ2				0,59 0,68					
СЗ		50-40	МЗ-С1	0,53	0,8	0,65	0,7	-	-
		50-40	МЗ-СМ1	0,7	0,7	0,5	0,5	-	-
Плоске торцем круга на верстатах: з прямокутним столом, з круглим столом	СН	125	М2	0,17*	0,7	0,5			-
		125	С1	0,39*	0,7				
		125	СТ1	0,59*	0,7				
		80-50	М1-СМ2	1,9**	0,5				
	СЗ	50	М3	1,31**	0,5				-
		80-50	М1-СМ2	5,2**					
			М3	3,8**	0,3	0,25	-	-	-
		Ч	50	СМ1-СМ2	4 0**	0,4	0,4	-	-
		СМ2	2,6***					5	

Примітка. 1. * – круги на бакелітовій зв'язці; ** – круг кільцевий на керамічній зв'язці; *** – круг сегментний на керамічній зв'язці.
2. СЗН – сталь загартована і незагартована; СЗ – сталь загартована; СН – сталь незагартована; Ч – чавун.
3. Абразивний матеріал: електрокорунд – при обробленні сталі, карборунд – при обробленні чавуну.

**Параметри різання при різних видах
шліфування
конструкційних та
інструментальних сталей**

Таблиця 63

Метод оброблення	Чавуни і сталі				
	t , мм	Поздовжня подача на оберт S_o , мм	Радіальна подача на оберт S_p , мм	v_k , м/с	Швидкість заготовки v_3 , м/хв
Кругле зовнішнє шліфування: З поздовжньою подачею на кожний хід:	0,01 - 0,025	(0,3 - 0,7) B	-	30 - 35	15 - 25
<i>кінцеве</i>	0,05 - 0,015	(0,2 - 0,4) B	-	-	15 - 55
З поздовжньою подачею на	0,015 - 0,05	(0,3 - 0,7) B	-	30 - 35	20 - 30
подвійний хід: Врізне: попереднє	-	-	0,0025 - 0,075	-	30 - 50
кінцеве	-	-	0,001 - 0,05	30 - 35	40-60
Кругле внутрішнє шліфування З поздовжньою подачею на кожний хід: попереднє	0,005 - 0,02	(0,4 - 0,7) B	-	30 - 35	15 - 30
<i>кінцеве</i>	0,0025 - 0,01	(0,25 - 0,4) B	-	-	20 - 40
Плоское шліфування Периферією круга: попереднє	0,005 - 0,015	(0,3 - 0,6) B	-	30 - 25	8 - 30
<i>кінцеве</i>	0,005 - 0,01	(0,2 - 0,25) B	-	-	20 - 60
Торцем круга: попереднє	0,015 - 0,04	-	-	30 - 35	4 - 12
<i>кінцеве</i>	0,005 - 0,01	-	-	-	2 - 3
Хонінгування попереднє	Припуск: 100 мкм	$v_{3П}$ l , м/хв 5 - 27	S_{pI} мкм/подв.хід 1,0 - 3,0	20 - 80 м/хв	-
($p_d = 0,6 - 1,4$ МПа) <i>кінцеве</i>	10 мкм	-	0,3 - 1,0	-	-
($p_d = 0,3 - 0,6$ МПа) Суперфініш ($p_d = 0,4 - 0,8$ МПа)	-	$v_{3П}$ l , м/хв 1,0 - 2,0	-	-	180 - 360

Примітка. 1. Інструментальний матеріал: електрокорунд – для оброблення сталей; карбід кремнію – для чавунів.

2. B , мм – висота абразивного круга.

$v_{3П}$

3. l – швидкість зворотно-поступального руху інструменту.

4. p_d – тиск брусків на оброблювану поверхню.

5. При суперфініші: частота коливань інструменту $n_k = 350 - 1400$ коливань/хв; амплітуда коливань інструменту $A = 2 - 6$ мм.

Приклад 1

Таблиця 63

Нормування зубшліфувальної роботи

Завдання. *Визначити норму штучного часу на операцію шліфування зубців прямозубого колеса (рис.15)*

Вихідні дані.

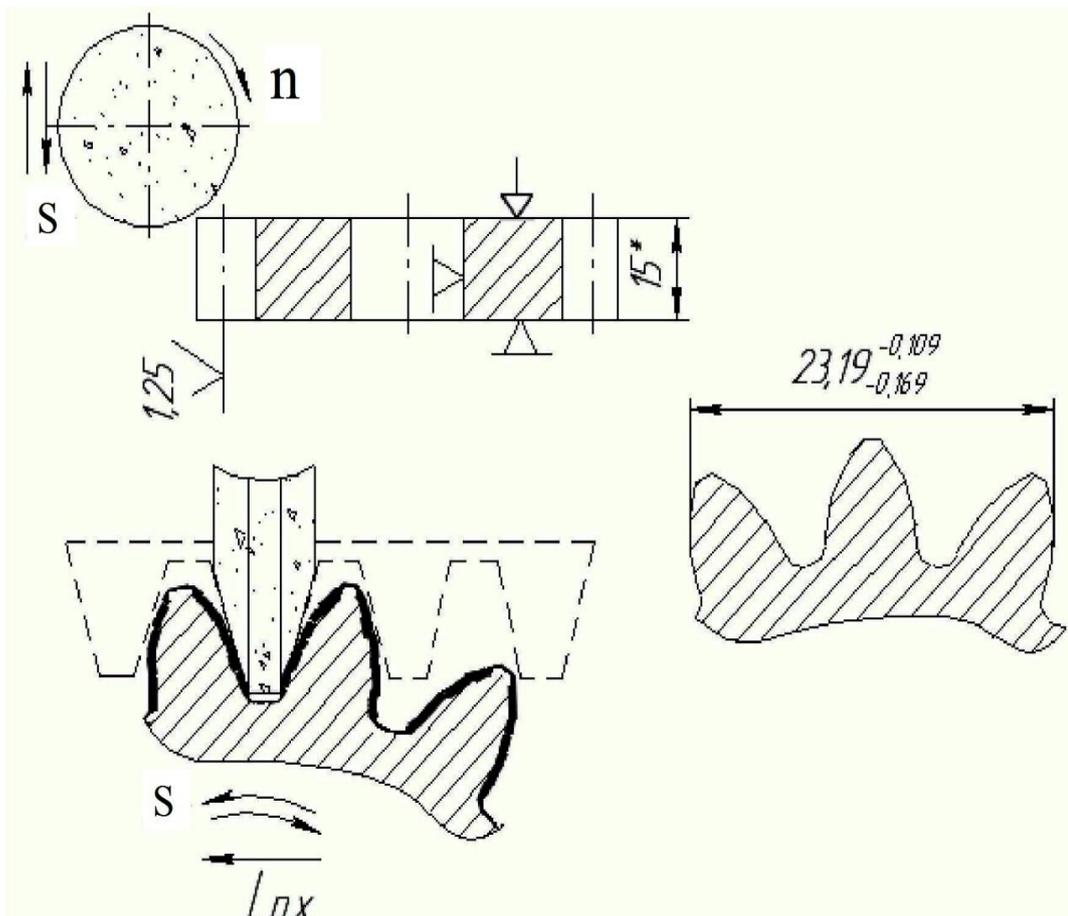
Деталь – зубчасте колесо. Число зубців $z = 25$. модуль $t = 3$. ступінь точності 7В. Ширина вінця $B = 15$ мм. матеріал – сталь 40Х, твердість HRC55.

Операція шліфування зубців методом обкатки.

Припуск по ділительному колу зубчастого колеса $2\Pi = 0,32$ мм.

Верстат зубшліфувальний моделі 5831.

$N_{дв} = 1,6$ кВт, шліфувальний круг 2Π 250x13x75 мм. швидкість обертання круга $V_k = 30$ м/с. Виробництво - великосерійне.

1. Вибір шліфувального круга. Для зубошліфування по методу обкатки з періодичним діленням двостороннім конічним кругом (твердість сталі 55HRC, шорсткість поверхні $R_a=1.25\text{мкм}$, модуль 3мм) рекомендується круг 2П 250x13x75 з характеристикою 24A25CM18K [7. карта35].

2 Розрахунок основного часу.

2.1 Вибір величини подачі обкатки на подвійний хід шліфувального круга.

Для модуля до 4 мм і припуску $\Pi=0,16\text{мм}$ по ділильному колу визначаємо кількість проходів:

чорновий	$i_1 - 1$ прохід
напівчистовий	$i_2 - 1$ прохід
чистовий	$i_3 - 1$ прохід

Глибина шліфування по ділильному колу за один прохід:

$$\text{для } i_1 = 1 - t_1 = 0.1\text{мм}$$

$$\text{для } i_2 = 1 - t_2 = 0.1\text{мм}$$

$$\text{для } i_3 = 1 - t_3 = 0.1\text{мм}$$

Для модуля до 4мм при числі зубців $z = 25$ подача обкатки на подвійний хід повзуна:

$$\text{для } i_1 = S_{\text{двх1}} = 1,69\text{мм/дв.х}$$

$$\text{для } i_2 = S_{\text{двх2}} = 1,69\text{мм/дв.х}$$

$$\text{для } i_3 = S_{\text{двх3}} = 0,75\text{мм/дв.х}$$

[7. Лист 1. Карта 36]

2.2. Вибір довжини ходу каретки на напрямку обкатки.

Для модуля $t = 3$ при числі зубців $z = 25$ довжина ходу каретки в напрямку обкатки $L_{px} = 21.5$ мм [7. лист 2. карта 36] Таблиця 63

2.3. Вибір числа подвійних ходів шліфувального круга.

Для ширини вінця зубчатого колеса $B = 15$ мм довжина ходу повзуна

$$B_{px} = B + (5 \dots 10) = 5 + 10 = 25 \text{ мм.}$$

Для $B_{px} = 25$ мм число подвійних ходів шліфувального круга

$$n = 200 \text{ ход/мин. [7. лист 3. карта 36]}$$

2.4. Основний час розраховується по формулі : [7. лист 4. карта 36]

$$t_0 = \left[\frac{1.33 \cdot L_{px}}{n} \left(\frac{i_1}{S_{двх1}} + \frac{i_2}{S_{двх2}} + \frac{i_3}{S_{двх3}} + t(i + 2) \right) \right] \cdot r$$

де r – час на вивід круга (відскок) та швидкий підвід, приймається рівним $0,05$ хв. [7. лист 4. карта 36]

Тоді

$$t_0 = \left[\frac{1.33 \cdot 21.5}{200} \left(\frac{1}{1.69} + \frac{1}{1.69} + \frac{1}{0.75} + 0.05(3 + 2) \right) \right] \cdot 25 = 15.22 \text{ хв}$$

3. Визначення допоміжного часу.

3.1 Час на встановлення заготовки: $t_{уст} = 0,11$ мм [4. карта 7. лист 1].

3.2 Час пов'язаний з переходом: $t_{в.пер} = 1,65$ хв [4. карта 33. лист 5].

3.3 Час пов'язаний з вимірюванням: $t_{вим} = 0,09$ хв [4. карта 43. лист 1].

3.4 Загальний допоміжний час:

$$t_v = t_{уст} + t_{в.пер} + t_{вим} = 0,11 + 1,65 + 0,09 = 1,85 \text{ хв}$$

4 Оперативний час:

$$t_{on} = t_o + t_e = 15,22 + 1,85 = 17,07 \text{ хв.}$$

Таблиця 63

5 Час на обслуговування робочого місця: (приймається у відсотках від t_{on} .) Для зубошліфувальних верстатів які працюють по методу обкатки одним шліфувальним кругом – 9%

$$t_{обс} = 17,07 \cdot 0,09 = 1,54 \text{ хв.}$$

6 Час на відпочинок та особисті потреби складає - 4% від t_{on} .

$$t_{от.л} = 17,07 \cdot 0,04 = 0,68 \text{ хв}$$

7 Норма штучного часу:

$$T_{шт} = t_{on} + t_{обс} + t_{от.л} = 17,07 + 1,54 + 0,68 = 19,29 \text{ хв}$$

Приклад 2

Нормування шліцешліфувальної операції

Завдання. Визначити норму штучного часу на операцію шліфування зубців прямозубого шліцевого валу (рис.16)

Вихідні дані.

Деталь – шліцевий вал.

Шліци $d_b \times 26f7 \times 32a11 \times 6f7$. Матеріал – сталь 1х13. Твердість HRC45.

Операція шліцешліфувальна -шліфувати внутрішній діаметр шліцевого валу та бічних поверхонь шліців (див. рис.16).

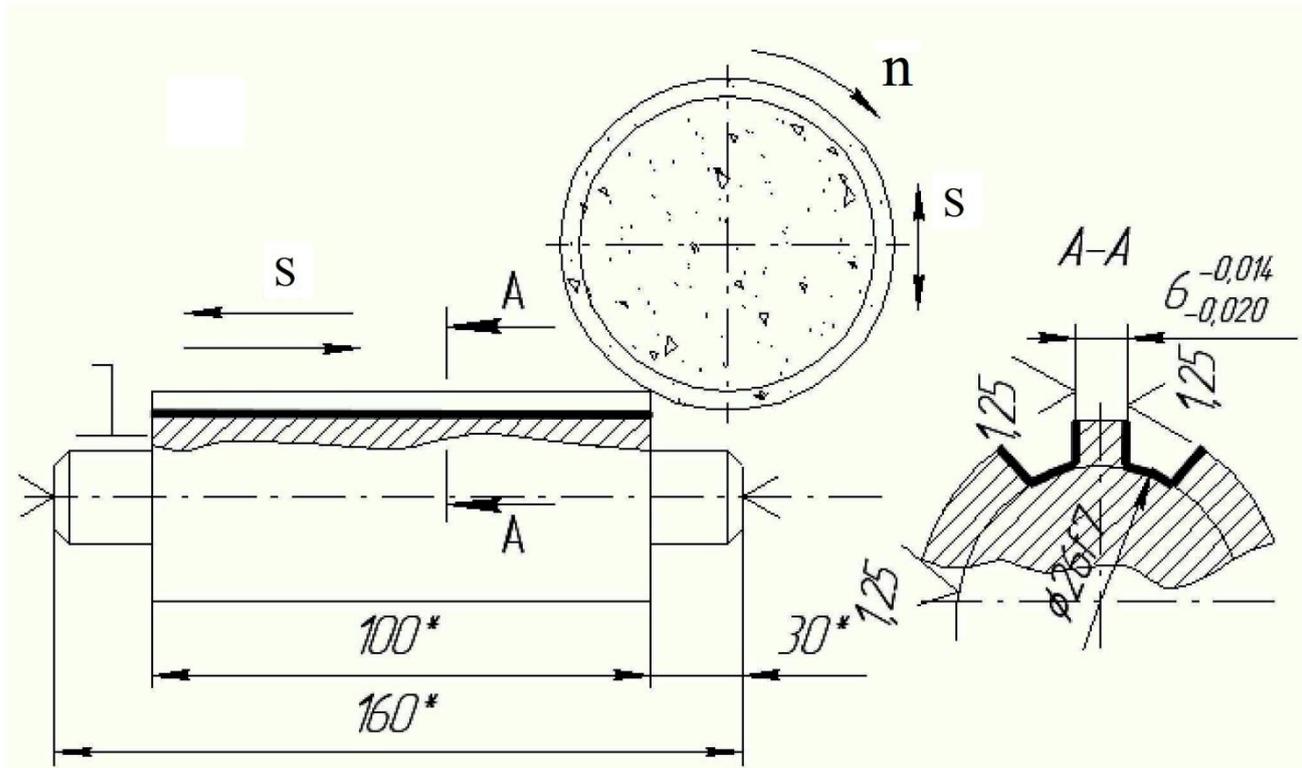
Припуск на обробку : $2\Pi = 0,4 \text{ мм}$ (по технологічному процесу).

Верстат шліцешліфувальний - моделі 3451.

Шліфувальний круг - 1 200х13х32мм.

Швидкість обертання круга $v_k = 35 \text{ м/с}$. $N_{дв} = 3 \text{ кВт}$. $\eta = 0,8$.

Виробництво - великосерійне.

Рішення

1. Вибір шліфувального круга.

Вибір шліфувального круга для обробки дна та бічних поверхонь шліців (твердість сталі 45HRC, шорсткість поверхні $R_a = 1.25\text{мкм}$).

Вибираємо круг 200x13x32 з характеристикою 24A25C16K [9.карта39].

2. Визначення основного часу.

2.1. Визначення довжини перебігу круга. При діаметрі круга $D_k = 200\text{мм}$ та глибині шліцевої впадини рівної 3мм , величина перебігу складатиме 38мм . При шліфуванні на прохід $u = 38 + 10 = 48\text{мм}$. [7.карта40.лист2]

2.2. Визначення довжини робочого ходу стола $L_{px} = l + u$. де $l = 100\text{мм}$ довжина поверхні яка шліфується. Відповідно $L_{px} = 100 + 48 = 148\text{мм}$.

2.3. По нормативам [7], а також паспортним даним станка визначається швидкість руху стола, число робочих ходів, час переключення і ділення: $v_z = 10\text{м/хв}$; $i = 7$; $t = 0,015\text{хв}$.

2.4. Основний час [7.карта40]

Таблиця 63

$$t_o = \left(\frac{2L_{\text{рх}}}{1000V_3} + t \right) \cdot z \cdot i = \left(\frac{2 \cdot 148}{1000 \cdot 10} + 0.015 \right) \cdot 6 \cdot 7 = 1.9 \text{хв}$$

3. Визначення допоміжного часу.

3.1. Час на встановлення заготовки - $t_{\text{уст}} = 0,22 \text{хв}$ [4.картаб].

3.2. Час пов'язаний з переходом - $t_{\text{пер}} = 0,05 \text{хв}$ [4.карта33.листб].

3.3. Час пов'язаний з вимірюванням, перекривається основним часом.

3.4. Загальний допоміжний час

$$t_g = 0.22 + 0.05 = 0.27 \text{хв}$$

4. Оперативний час.

$$t_{\text{оп.}} = t_o + t_g = 1,9 + 0,27 = 2,17 \text{хв}$$

5. Час на обслуговування - *приймається у % від $t_{\text{оп.}}$*

Для шліцешліфувальних верстатів – 10%.

$$t_{\text{обс}} = 2.17 \cdot 0.1 = 0.217 \text{хв} \text{ [4.карта45.лист3]}$$

6. Час на відпочинок та особисті потреби - *приймається 4% від $t_{\text{оп.}}$*

$$t_{\text{от.л.}} = t_{\text{оп.}} \cdot 0.04 = 2.17 \cdot 0.04 = 0.087 \text{хв}$$

7. Норма штучного часу.

$$T_{\text{шт}} = t_{\text{оп.}} + t_{\text{обс}} + t_{\text{от.л.}} = 2,17 + 0,217 + 0,087 = 2,474 \text{хв}$$